

Lektsioonid: Õp 3:3–8; 1Pt 4:7–11

Pihikõne: Lk 6:37

Jutlus: Lk 16:1–9

Laulud: 368 (1–3); 303 (1–4, 5); 326 (1–3); 157 (1–5)

Aga Jeesus ütles ka jüngritele: „Oli üks rikas inimene, kellel oli mõisavalitseja, kelle peale oli talle kaevatud, nagu pillaks see tema vara. Ja mees kutsus mõisavalitseja ja ütles talle: „Mis see on, mis ma sinu kohta kuulen? Anna aru oma valitsemisest, sest sa ei või enam valitseda!” Aga mõisavalitseja mõtles endamisi: „Mis ma pean tegema, kui isand võtab valitsemise minu käest ära? Maad kaevata ma ei jaksa, kerjata häbenen. Küll ma tean, mida ma teen, et inimesed võtaksid mind vastu oma kodadesse, kui mind tagandatakse valitsemast!” Ja ta laskis enda juurde kutsuda üksteise järel oma isanda võlglased. Esimesele ta ütles: „Kui palju sa võlgned mu isandale?” See ütles: „Sada vaati õli.” Tema aga ütles talle: „Võta oma võlatäht, istu ja kirjuta kähku viiskümmend!” Seejärel ta küsis teiselt: „Aga kui palju sina võlgned?” See ütles: „Sada tiindrit nisu.” Sellele ütles valitseja: „Võta oma võlatäht ja kirjuta kaheksakümmend!” Ja isand kiitis ülekohtust mõisavalitsejat, et ta oli käitunud arukalt, sest selle ajastu lapsed on omasuguste suhtes arukamad kui valguse lapsed. Minagi ütlen teile: Tehke endile sõpru ülekohtuse mammonaga, et kui see saab otsa, teid võetaks igavestesse telkidesse.

Need teie seast, kes on varem selle Jeesuse tähendamissõna üle sügavamalt järele mõelnud, nõustuvad ehk minuga selles, et tegu on raskestimõistetava looga. Seda on piiblitõlgendajate hulgas peetud isegi üheks raskemini mõistetavaks kohaks evangeeliumides. Nt kristlik keiser Julianus, kes elas 4. sajandil, pidas Jeesuse õpetust siin ebamoraalseks, kuna see järgivat põhimõtet „eesmärk pühitseb abinõu“.

Tavaliselt satuvad lugejad segadusse selle kirjakoha kahe viimase salmiga. Miks isand ülekohtust mõisavalitsejat järsku kiidab, ehkki too tema tagant veelgi rohkem varastab? Milles siis on selle ajastu lapsed ehk uskmatud inimesed arukamad kui valguse lapsed ehk usklikud? Kuidas saab siis maise varanduse abil sõpru võites Jumalariiki pääseda?

Igatahes tekib selle tähendamissõnaga palju küsimusi, kas siis nii- või teistsuguseid. Seepärast peavad kõik selle piiblikoha tõlgendajad esmalt leidma mingi võtme, mis lubaks valgust heita võimalikult paljudele küsimustele.

Mina olen seekord leidnud sellise võtme selle tähendamissõna esimesest lausest: „Oli üks rikas inimene, kellel oli mõisavalitseja, kelle peale oli talle kaevatud, nagu pillaks see tema vara.“ Mulle ei andnud nimelt rahu sõnad „kelle peale oli kaevatud“. Kes siis kaebasid? Ja kas neil kaebustel oli üldse alust?

Oleme elus ju harjunud sellega, et inimesed ühtelugu kaebavad üksteise peale ja näitavad üksteist pigem halvas kui heas valguses. Kes aga sunnib neid seda tegema? Kui hakata mõtlema, kes sunnib meid teisi taga rääkima, siis ei oskagi kohe vastata. Ent tundes hingevaenlase tööd meie kallal, võime jõuda oma arutlustes hoopis temani. 1Pt 5:8 on öeldud: Olge kained, valvake! Teie süüdistaja, kurat, käib ringi nagu mõirgav lõvi, otsides, keda neelata.“ Kurat ju tegelebki inimeste süüdistamisega Jumala ees! Ja kõik inimesed, kes üksteise peale ülekohtuselt kaebavad on ju tegelikult kuradi mängukannid.

Niisiis, küsime uuesti: kes siis kaebasid mõisavalitseja peale? Võib-olla koguni needsamad inimesed, kes olid rikkale inimesele võlgu?! Võib-olla püüdsid nad mõisavalitsejale halba varju heites oma võlatähtaega edasi nihutada? Muidugi võib olla, et ka mõisavalitseja polnud „puhas poiss“. Kuid me teame, et Jumala – tähendamissõnas siis rikka mehe – ees on kõik inimesed ülekohtused. Patuta inimesi on olnud ainult üks – Jeesus Kristus.

Vaatame edasi, mis siis juhtus. On täitsa loomulik, et rikas mees kutsus mõisavalitseja aru andma. Iga ülemus teeks sellises olukorras samamoodi. Mõisnik ei lase ju mõisavalitsejat ka kohe lahti, vaid käsib tal kõigepealt oma tegudest aru anda, kas ta tõepoolest on oma töödaja vara

kuritarvitanud.

Pangem nüüd ennast mõisavalitseja olukorda. Meie peale on kaevatud. Ja polegi oluline, kas sel kaebusel on nõrk või tugev tõepõhi all: kui inimesed on meie vastu, siis leiavad nad lõpuks ikka tee, kuidas meid kõrvaldada. Sellest saab mõisavalitseja hästi aru ja arutleb mõttes, mida teha. See, et ta kaevata ei jõua ja kerjata häbeneb, on samuti täiesti inimlik. Kes meist suudaks kohe üle minna uuele ametile, mida me pole õppinud? Ja kes läheks niisama lihtsalt kerjama? Teame ju ka tänapäeva töötute olukorda. Paljudel neist pole tõesti võimalust tööd leida. Kuid paljud ka ei taha teistsugust tööd kui see, mida nad end kujutlevad tegevat. Ja kes neist läheks tänapäeval kerjama?

Nüüd aga tuleb mõisavalitsejal idee, kuidas selles raskes olukorras toimida. Ta ei lähe ennast mõisniku juurde õigustama ega võlgnikest pealekaebajaid ähvardama, vaid otsustab hoopis pealekaebajaile andeks anda. Jah tõepoolest! Kujutleme, et keegi on meid meie ülemuse ees mustanud, kuid me läheme ja aitame lahendada toda inimest vaevavat probleemi, mille tõttu ta üldse on meie peale kaebama läinud. See on arusaadavalt väga raske, sest meid on võib-olla rängalt haavatud.

Seega arvan mina, et idee osa võlgnike võlga kustutada sai mõisavalitseja Pühast Vaimust – nii nagu Lk eelnevas, 15. peatükis kadunud poeg oma meeleheite tunnil. Teame ju, kuidas kõlab Meie Isa palve 5. palve: „Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele!“ Mõisavalitseja andis oma võlglastele andeks – neile, kes olid tema vastu esinenud põhjendamatult ränga süüdistusega. Ja kergendas hoopis ise võlgnike koormat, mida nood olid lootnud kergendada tema kohalt kangutamisega.

Nüüd jõuamegi kirjakoha 8. ja 9. salmi juurde, mis mulle raskusi valmistasid. Miks isand ülekohtust mõisavalitsejat järsku kiidab, ehkki too tema tagant veelgi rohkem varastab? Aga sellepärast, et mõisnik – kõigeväeline Jumal – teab, et kõik inimesed on niikuinii ülekohtused. Ja ta kiidab mõisavalitsejat just tolle andeksandmisvõime pärast. Jumal ju teab, et inimesed üksteise peale ülekohtuselt kaebavad. Ja nõnda ei pahandagi mõisnik selle pärast, et mõisavalitseja nüüd tõepoolest võlgu kustutades tema varale kahju teeb. Mõisnik – Jumal – seab ju ka ise halastuse mammonast kõrgemale.

Küsimusele „milles on selle ajastu lapsed ehk uskmatud inimesed arukamad kui valguse lapsed ehk usklikud?“ võiks nüüd vastata nii. Mõisavalitseja eesmärk oli kindlustada selles maises maailmas oma äraelamine ka sellises olukorras, mil ta peaks töölt lahti lastama. Ja sellise maise eesmärgi nimel ei põlanud ta ära ka andestamist neile, kes olid teda võib-olla asjata mustanud. Kurat jäi siin pika ninaga.

Jeesus aga toob siin mõisavalitseja teguviisi eeskujuks usklikele inimestele, kelle eesmärk on hoopis igavikuline – pääseda Jumalariiki. Kui juba ilmalik mõisavalitseja suutis maise eesmärgi huvides oma võlglastele andestada, siis kuipalju enam peaksid usklikud suutma igavikulise eesmärgi huvides oma võlglastele andestada. Ega ilmaasjata ei vasta Jeesus teisel (Mt 18:22) Peetruse küsimusele, mitu korda tuleb patustanud vennale andeks anda, nii: „Ma ei ütle sulle seitse korda, vaid kas või seitsekümmend seitse korda.“

Ja vastus meie viimasele alguses esitatud küsimusele „kuidas saab maise varanduse abil sõpru võites Jumalariiki pääseda?“ on eelöeldut arvestades üsna ilmne. Nagu öeldud, palume me ju Meie Isa palves nii: „Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele!“ Jeesus peab sealsamas Lk 16. peaküki salmides 14–15 vajalikuks jätkata nii: „Sest kui te annate inimestele andeks nende eksimused, siis annab ka teie taevane Isa teile andeks, kui te aga ei anna inimestele andeks, siis ei anna ka teie Isa teie eksimusi andeks.“

Nimelt, kui meil on võimalik oma ligimesele andestada kasvõi maist varandust kasutades, siis tuleb seda igal juhul teha. Võib-olla just seda silmas pidades ütleb Jeesus siinsamas mäejutluses Mt 5:40: „Ja sellele, kes tahab sinuga kohut käia ning võtta su särki – jäta talle ka kuub!“ Kui sa näed, et sul on võimalik inimesega leppida talle raha või muud vara andes, siis tee seda. Sest Taevast Isa ei huvita meie õigus, vaid see, kas me pääseme või mitte. Ja meie pääsemise huvides tuleb meil vahel valmis olla ohverdada ka oma maist vara.

Nõnda palvetagem, et me saaksime Jumalalt Püha Vaimu anni, mis aitab meil raskel tunnil õige otsuse teha: oleme me siis kadunud pojad, ülekohtused mõisavalitsejad või valguse lapsed! Ütleb ju

VT laulik kuningas Taavet Ps 25:3: Ei jää ju häbisse ükski neist, kes Issandat ootavad; häbisse jäävad need, kes kerglaselt temast loobuvad.

Täna tähistame Nõo kihelkonnas XV Hans Wühneri päeva. Kas ja kuidas võiks kuulnud kirjakoht seostuda Eesti ärkamisaja I põlvkonna ühe tähtsama tegelase Hans Wühneriga, kes elas aastail 1836–1911 ja osales 1860.–70. aastail kõigis tähtsamais eestlaste elu puudutavais liikumistes?

Esiteks võime meie, kes alati meenutame Wühneri elu ja tööd siin Nõo kihelkonnas, öelda, et ka Wühner oli ju Keeri mõisnik ning temalgi olid tõenäoliselt mõisavalitseja-laadsed alluvad, kelle teguviisi ta pidi jälgima.

Samas oli ta ise ülekantud tähenduses ka mõisavalitseja selles suures Jumala „mõisas“, loodud maailmas ja tal olid eesti elu edendajana ka omad suured ülesanded, mida ta püüdis võimalikult hästi täita.

Ja kolmandaks oli Hans Wühner kogu oma elu Tsaari-Venemaa ja baltisaksa aadelkonna alamana ju samuti teatud mõttes mõisavalitseja: ta pidi toime tulema tema vastu esitatud kaebustega, mida teadaolevalt tehti eriti aadekonna poolt.

Tal oli küllalt põhjust pahandada ja solvuda, kuid ta sai sellest üle ja hoidis ikkagi lõpuni baltisaksa aadelkonna juhitud maakiriku poole, toetades eesti elu edendamisel n-ö Jakob Hurda klerikaalset suunda ja tegutsedes, nagu hästi teame, ka sellesama kiriku Nõo koguduse eestseisjana, kui ta pidas u 30 aasta jooksul Keeri mõisa.

Veelkord tsiteerides Jeesuse sõnu Lk 6:37: „Andke andeks, ja teile antakse andeks!“

Aamen.